

Irodalom és színháztörténeti kutatások

Projektvezető: Egyed Emese

Beszámoló

Célunk kolozsvári központú irodalom- és színháztudományi műhely kialakítása, fenntartása. Ehhez kutatók munkájának megtervezése, számukra a szakmai nyilvánosság biztosítása, szakmai tevékenységük nyomon követése, folyamatos támogatása szükséges. az Erdélyi Múzeum-Egyesületben folyó irodalom- és színháztudományi kutatómunka külső kutatócsoportja 2016-ban három tagot számlált, tagjai: Rác Emese doktorandusz, Csata Adél a mesterképzős (BBTE Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi tanulmányok MA) és október 1-jétől szintén doktorandusz (BBTE Hungarológiai Tanulmányok), Boér Máté egyetemi hallgató (BBTE magyar-angol-latin BA), október 1-től mesterképzős (BBTE Magyar nyelvészeti és irodalomtudományi tanulmányok MA) hallgató és Egyed Emese kutatásvezető professzor.

A pályázatban megjelölt feladat megvalósult. Elkészült egy filológiai – fordítástudományi-neveléstörténeti szakdolgozat, egy fordítás- és kiadástörténeti mesterképzős záró dolgozat, egy a doktori tanulmányok részeredményét felmutató tanulmány és egy színháztörténeti tanulmány. A kutatás időbeli kerete ebben az évben a 18-19. század volt. Az együttműködés formáihoz tartozik a szakmai tanácskozásokon való együttes részvétel – idén a júniusi kutatónap, a novemberi Magyar Tudomány Napja (mindkettő EME rendezvény) és a decemberi A változás kulturális és kihívásai a 16-18. századi Erdélyben, a reformáció évfordulója jegyében rendezett konferencia (BBTE) volt ilyen.

A kutatásba bevont személyek színvonalasan és folyamatosan teljesítették vállalásaikat, a szakmai megbeszélések folyamán a szövegek értelmezésére, közreadására vonatkozó problémák az egész csoport szakmai felkészülését szolgálták. A program kapcsán közvetlen vagy közvetett támogatásban részesült személyek számát: négy személy részesült támogatásban. A kutatócsoport egyes tagjai szakmai együttműködési készségét is értékelnem kell: Rác Emese könyv- könyvtártörténeti és a 17-18. századi erdélyi protestantizmus kérdéseiben, Csata Adél az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő társaság-, az Aranka György-, az Engel Károly hagyaték- és a 18-19. századi magyar-román román-magyar kapcsolatok kérdéseiben, Boér Máté a klasszika filológia kérdéseiben segítette alkalmanként szakmai tanácsokkal környezetét.

. A Kovásznai Sándor által képviselt fordítói –könyvszerkesztői éthosz vizsgálatok Boér Máté arra a következtetésre jutott egy tavalyi kutatását folytatva, hogy a protestáns iskolákban hagyományosnak számító szerzők vizsgálatát a marosvásárhelyi Református kollégium tudós tanára egy koncepciózus képzési folyamat részeként készítette el és a Teleki Domokosnak szóló ajánlás inkább a támogató széki gróf Teleki család felé tett humanista gesztus. Ezek szerint a könyv fordító-szerzője nem annyira a drámai mű színpadi megjelenítésének szándéka mint inkább a magyar nyelvre való fordításmunka (egy Plautus és egy Terentius-

komédia) példája által kívánt a korabeli oktatáspolitikai tájékozódásban saját koncepciót bemutatni és képviselni. Többféle diszciplína számára készített tankönyvként használható műveket Kovásznai, ezeket a továbbiakban kívánja kutatni Boér Máté. Csata Adél, aki a Dacia kiadóban megjelent, a magyar-román irodalmi kapcsolatok irodalomszociológiai-ideológiatörténeti kontextusát tárta fel, bemutatta, hogy a jelentős filológiai kiadáspolitikai vállalkozásnak induló munka felemás eredményt hozott a felelőségek tisztázatlansága és anyagi okok miatt – egyszerűsített rámutatott Engel Köllő Károly filológiai felkészültségére is. Rácz Emese az erdélyi könyvgyűjtemények, különösen az enyedi Református Kollégium egykori anyaga és annak története kapcsán vizsgálódott egyértelmű forráskritikai szándékkal, a könyvjegyzékek egybevetése, a már virtuálisnak mondható egykori nemesi és) részben adományokból összeállt) iskolai könyvgyűjtemények nyelvi és tematikus rekonstrukcióját kezdte el. Id. teleki József, Bethlen Kata, Bod Péter és Benkő József könyvhasználati szokásaira is kitékintő figyelemmel. Egyed Emese Széchenyi István színházépítési elképzeléseinek szöveges forrásait vizsgálva a helyi (Pest vármegyei döntéshozók által képviselt) rövid távú kultúraszemlélet és a Széchenyi István nagyobb ívű, hosszú távú tervekre épülő ma korszerűbbnek, megalapozottabbnak látszó elképzeléseit konfrontálta. A csoport három tagja, Rácz Emese, Csata Adél és Egyed Emese a BBTE bölcsészettudományi Kara magyar nyelv és irodalom szakos diákjai szakmai gyakorlatának megszervezésében, értékelésében is részt vett okt. 15-dec. 20 között.

. A kutatásvezető a korszak irodalmának egyetemi előadójaként, kutatójaként és szerkesztői-tudományszervezői munkájával is támogatta a csoport szakmai megnyilvánulásait, további tervekkel, konferencia-javaslatokkal, pályázási tanácsadással teremtve távlatokat is e kutatásoknak.

A kialakított műhelyben a kutatást folytatni szeretnők. A kapcsolattörténeti kutatások interdiszciplináris tájékozódást tesznek szükségessé mind az irodalom- mind a színházstudományi konkrét vizsgálatokban. A szűkös az anyagi források miatt a célok némelyikét nem tudunk megvalósítani (nyári könyvtári-levéltári expedíció, külföldi konferencia-részvételek, szakmai társaságokba befizetendő tagdíj).

A kutatás eredményeit konferencia-előadásokban és publikációkban mérhetjük.

Előadások tudományos tanácskozásokon:

- Boér Máté kutató

Kútfők és reformok. Adalékok Kovásznai Sándor fordítói munkásságához. Kutatónap az EME Bölcsész-, Nyelv- és történettudományi szakosztályában Kolozsvár, 2016 jún. 27

Cicero, Cellarius, Kovásznai – Egy marosvásárhelyi professzor esete a XVIII. század végének oktatásügyi reformtörekvéseivel. a Magyar Tudomány Napja Erdélyben helytörténeti konferencia 2016 nov. 26., (a Borsos Tamás Egyesület és az Erdélyi Múzeum Egyesület közös rendezvénye Marosvásárhelyen)

- Csata Adél kutató

Égő lángban forog szívem.– Dacia Kiadó 1972 – Keletkezéstörténeti kontextus, kapcsolattörténeti kérdések); Kutatónap az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és történettudományi szakosztályában Kolozsvár, 2016. június 27

- Rácz Emese kutató

„*Bibliothecam (...) az Enyedi Collegiumnak maradgyon*”: Teleki József (1675–1732) könyves mecénatúrája A Telekiek és a kultúra - Marosvásárhely, 2016. október 14-15. Teleki Alapítvány-Teleki Téka

Árva Bethlen Kata nagyenyedi könyvadománya, a Hungarica Theca. A változás kulturái és kihívásai a 16-18. századi Erdélyben - Kolozsvár. 2016. december 9-10. BBTE-REFO 500

- Egyed Emese kutatásvezető

Magyar Cidek - Nemes Nagy Ágnes Corneille-fordításáról Fogalmak, képek, fordítások . Nemes Nagy Ágnes konferencia (BBTE Magyar Irodalomtudományi Intézet) 2016. május 24.
Átfestett arcképek: Újfalvi Krisztina és Dukai Takács Judit emlékezete, Anarcs 2016 június (Móricz Zsigmond Társaság, Anarcs község önkormányzata)

De la défense vers l'argument. Lecteurs protestants de Leibniz au XVIIIe siècle n Europe Orientale (Hannover 2016. július 18-23) a tanulmány megjelent a konferencia kötetében:

Eltemetett műveltség? Magyar kéziratok drámák a 18–19. század fordulójáról . Kultúra- és tudományköziség magyarságtudomány a 21. században. VIII. Hungarológiai Kongresszus, Magyar színház-történeti kérdések tudományközi megközelítésben szekció, Pécs, 2016. augusztus 24.

A Mexikó-metafora. Amerika-könyvek és kéziratok dráma(variánsok) a Tékában Marosvásárhely 2016 október 15. A Telekiek és a kultúra A Teleki Alapítvány és a Teleki Téka rendezvénye

Széchenyi István színházi projektuma. Széchenyi István emlékkonferencia 2016. nov. 4. (Kolozsvári Akadémiai Bizottság)

„... akkor szabadon fogom választani pályámat” Bolyai Farkas tézise drámában. Kolozsvár, 2016. november 20. Matematika és informatika alkalmazásokkal konferencia EME A Magyar tudomány napja Erdélyben)

A Halotti beszéd és Könyörgés episztoláris népszerűsítése Kolozsvár 2016 nov. 25. Erdélyi Múzeum-Egyesület (A Magyar Tudomány Napja Erdélyben)

A példázat jelentéspluralizmusa. Fenouillot de Falbaire L'honnête criminel című drámája és korabeli magyar recepciója. A változás kulturái és kihívásai a 16-18. századi Erdélyben - Kolozsvár. 2016. december 9-10. (BBTE– REFO 500)

A kutatócsoport publikációi a 2016. naptári évben:

- **Boér Máté**

Boér Máté: *A mellékelt ábra – Egy feltételezett elméleti modell megvalósulása. Kovásznai Sándor drámafordításain keresztül* = A szövegtől a scenikáig Tanulmányok a dráma- és színháztörténet köréből. I-II. Szerk Czibula Katalin, Demeter Júlia, Pintér Márta Zsuzsanna. Eger, 2016 II. 498-512. A régi magyar színház sorozat 6. kötete ISSN 1586-6866, ISBN 978-615-5621-24-6

- **Csata Adél**

Csata Adél: *Égő lángban forog szívem (Kolozsvár, 1972)*. Erdélyi Múzeum LXXVIII.2016.3 12-25 Kolozsvár, az EME kiadása

- **Rácz Emese**

Rácz Emese: Pápai Páriz Ferenc, *A gyulafehérvár-nagyenyedi Bethlen-kollégium alapítása és története*, kísérő tanulmánnyal és jegyzetekkel közlése Rácz Emese, Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2016.

Rácz Emese, *Benkő József nagyenyedi hungarika könyvjegyzéke* = Magyar Könyvszemle, 132 (2016) 3, 284-297.

- **Egyed Emese**

Egyed Emese: *Lukáts István, a regionális klasszicizmus példája*. Nyelv- és irodalomtudományi Közlemények LX(2016) 1. 5-21.

Egyed Emese *Asszonykörből íróvilágba. Újfalvi Krisztina útjai*. = Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolathálók, írócsoportosulások 2. Szerk. Biró Annamária - Boka László, Partium Kiadó-reciti, Nagyvárad-Budapest internetes elérés: <http://reciti.hu/wp-content/uploads/ertelmiseg2.pdf>

Egyed Emese *De la défense vers l'argument. Lecteurs protestants de leibniz au XVIIIe siècle en Europe Orientale* = „Für unser Glück und das Glück anderer”. Vorträge des X. Internationalen Leibniz-Kongresses, Hannover 18.-23. Juli 2016. Georg Olms Verlag Hildesheim-Zürich-New York 2016. III (I-IV) 585-600.

Egyed Emese: *A beavató műnem. Aranka György drámai munkái* = A szövegtől a scenikáig Tanulmányok a dráma- és színháztörténet köréből. I-II. szerk Czibula katalin, Demeter Júlia, Pintér Márta Zsuzsanna. Eger, 2016 II. 512-527. A régi magyar színház sorozat 6. kötete ISSN 1586-6866, ISBN 978-615-5621-24-6

Egyed Emese: *A vándor színtársulatok nagy évtizede Kolozsváron (színlapok, 1837–1847)*. Művelődés, LXIX(2016). 9. 8-10

Egyed Emese: *(Női) tudás, cselekvés – beszélgetőkönyvben.* (Bodó Márta *Nőszírom* című könyvéről). Művelődés, LXIX(2016). 9. 8-10. Művelődés, LXIX(2016). 12. 19-20.

Egyed Emese: *Kozma Dezső irodalmunk útjain – Erdélyben* – (Szeged, 2015) recenzió NyIrK LX (2016) 1. 75-77.

Egyed Emese: *Azt érzem, hogy helyettem és nevemben cselekedtek.* Helikon XVII(2016)20. okt.25. 20-21

Egyed Emese: Erdélyi Múzeum LXXVIII.2016.3 12-25 Kolozsvár, az EME kiadása (a lapszám szerkesztője)

Egyed Emese, Pakó László (szerk.): *CERTAMEN III. Előadások a magyar tudomány napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában* EME Kolozsvár 2016 ISSN 9772393432164 491.

2016. december 29.

Egyed Emese